

Marttajärjestön perustaminen päivä päivältä

15.2.1899 Helmikuun manifesti

Maaliskuun alkupäivinä 1899 Lucina Hagman sai kirjeen Charlotta Lydeckeniltä Raja-Karjalasta, Laatokan pohjoispuolelta, jossa kerrottiin masentavia uutisia; kurjia oloja, puutetta, köyhyttä, sivistymättömyyttä ja laukkuryssien houkutusia. Kirje masensi Hagmania.¹

Lucina Hagman keskusteli **Alli Nissisen** kanssa koulun opettajanhuoneen lähellä käytävässä pari välituntia jossa ajatusta kehiteltiin². Keskustelun lopuksi Hagman sanoi: ”Jotain meidän täytyy tehdä!” ja siihen Alli Nissinen yhtyi koko nuoren³ sydämensä lämmöllä.⁴

Lucina Hagman oli opettajana 1899 keväällä Helsingin suomalaisessa yhteiskoulussa, jonka rehtorina hän oli ollut koulun perustamisen jälkeen vuodet 1886-1890. Vasta syksyllä 1899 aloitti toimintansa hänen omistamansa Helsingin uusi yhteiskoulu. Helsingin suomalainen yhteiskoulu sijaitsi tuohon aikaan osoitteessa **Yrjönkatu 24**. Muutamien seuraavien päivien aikana Hagman sai koottua pari kymmentä valistunutta ja isänmaata rakastavaa naista riveihinsä.⁵

23.3.1899 klo 18 pidettiin ensimmäinen kokous **Eva Ahlströmin kodissa Yrjönkatu 2**.

Kokouksien pitämiskiellon vuoksi naiset tulivat paikalle yksitellen vähän eri aikoina, jotta eivät aiheuttaisi huomiota. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Lucina Hagman ja sihteeriksi **Annie Furuhjelm**.⁶

Kutsuttuna kokoukseen oli parikymmentä naista, jotka olivat sekä suomen- että ruotsinkielisiä, sekä Unionin että Naisyhdistyksen jäseniä eikä mahdollista puoluekantaakaan ollut eroteltu millään tavoin⁷. Päätettiin perustaa Sivistystä kodeille –yhdistys ja sitä valmistelemaan koottiin komitea, johon kuuluivat

Furuhjelm Annie	Paikalla oli lisäksi ⁸ :
Gripenberg Hilma	Andersin neiti
Hagman Lucina	Cederholm Hanna
Krogius Lilly	Donner Sofia
Mechelin Cely	Godenhjelm Elin
Neovius Dagmar	Hallonblad Anna
Nissinen Alli	Holmberg Alfrid
Qvist Betsey	Enlund rouva
Rein Sofia	Flodin rouva
Setälä Helmi	Lang rouva
Törnqvist-Tarjanne Ina.	Langhoff neiti
Streng Sofia liittyi komiteaan edellisten lisäksi	

¹ Nissinen Alli, 1924, Muistelmia Martta-yhdistyksen alkuajoilta, ss. 12-23, teoksessa Martta-yhdistys 1899-1924, Helsingin sentraalikirjapaino ja kirjansitomo osakeyhtiö. Ollila Anne, 1993, Suomen kotien päivä valkenee... Marttajärjestö suomalaisessa yhteiskunnassa vuoteen 1939. Hki.

² Kauppinen Kaija, Kauppinen kokoamat tiedot Alli Nissisestä. Syreenissä olevat kansiot ja Alli Nissisen cv-kansiossa olevat artikkelit kertovat paikasta.

³ Alli Nissinen oli tuolloin 33 vuotias (s. 26.12.1866 Iisalmessa, k. 11.4.1926 Helsingissä)

⁴ Nissinen Alli, 1924, Muistelmia Martta-yhdistyksen alkuajoilta.

⁵ Nissinen Alli, 1924, Muistelmia Martta-yhdistyksen alkuajoilta.

⁶ Nissinen Alli, 1924, Muistelmia Martta-yhdistyksen alkuajoilta.

⁷ Tuulio Tyyni, Lucina Hagman 5.6.1853-6.9.1949 teoksessa Pohjanpalo Suoma et al. (toim) Suomalaisia vaikuttajanaisia, ss. 9-18. WSOY, Helsinki, 1977., s. 16.

⁸ Martha kvinnan i tiden 1899-1999, s. 11. Kirjan luettelossa ei kuitenkaan ole mainintaa Ina Törnqvist-Tarjanteesta, eikä myöhemmin listalle listätystä Sofia Strengistä.

30.3.

Lindström Ida
Vegelius Rouva

25.3.1899 klo 17.30 kokoontui tämä komitea Lucina Hagmanin luona Yrjönkatu 24. Kokouksessa valmisteltiin yhdistyksen sääntöjä.⁹

26.3.1899 valittiin Sivistystä kodeille yhdistykselle puheenjohtaja (Lucina Hagman) ja sihteeri sekä rahastonhoitaja ja merkittiin pöytäkirjaan kehoitus alaosastojen perustamisesta. Lähettien toimintaohjeiden laatimisen otti hoitaakseen Alli Nissinen ja Cely Mechelin¹⁰. Sihteeriksi valittu Annie Furuhjelm ja Lilly Krogius sekä Ina Törnqvist-Tarjanne saivat tehtäväkseen organisoida emisaarien hankintaa maakuntiin. Kokous pidettiin kait myös Dagmar Neoviuksen valmistavalla koululla Annankatu 12.¹¹

27.3.1899 pidettiin näitä sääntöjä esittelevä kokous suuremmalle naisjoukolla Dagmar Neoviuksen Valmistavalla koululla Annankatu 12. Säännöt hyväksyttiin ja lisäksi suunniteltiin miten tietoa yhdistyksestä saadaan levitettyä koko maahan nopeasti. Päädyttiin emissaarioiden lähettämiseen.¹²

28.3.1899 pidettiin kokous Dagmar Neoviuksen Valmistavalla koululla Annankatu 12, jossa oli mukana suunnitellut emissaarit.¹³ Tilauksessa keskusteltiin lähettien tehtävistä perinpohjaisesti.

29.3.1899 pidettiin klo 14 Cely Mechelinin luona Fabianinkatu 16 **perustava kokous**. Aiemmin perustetulle tilapäiselle toimikunnalle annettiin tehtäväksi virallisen vahvistuksen hakeminen yhdistyksen säännöille. Kokouksen jälkeen toimikunta piti vielä samana päivänä kokouksen, jossa päätti antaa säännöt lakimies Leo Mechelinin tarkistettavaksi ja toimittaa sen jälkeen säännöt painoon. Myös mm. varojen hankkimisesta keskusteltiin. Alkuun päästiin Eva Ahlsrömin tätä varten jo aiemmin lahjoittaman 1.000 markan lahjoituksen (2011 rahassa 4306 €¹⁴) turvin. Ne talletettiin pankkiin Sofia Reinin nimellä.¹⁵

30.3. klo 18 pidettiin suurempi kokous Vuorikatu 22. Kokouksessa oli runsaasti yleisöä. Puheenjohtajana toimi Lucina Hagman, sihteerinä Annie Furuhjelm. Asioita oli mm. Emissaareille valmisteltu puhe: ”Mitä ei kukaan muu voi saada aikaan, sen voipi äiti...” Cely Mechelin esitteli järjestäytymissuunnitelman.¹⁶

11.4.1899 Sippola¹⁷

12.4.1899 Tornio

12.5.1899 Iisalmi¹⁸ (Iisalmen, Ahmoon, Kirma-Ulmalan, Nerohvirran-Kotikylän, Peltosalmen ja Taipaleen MY:t)

1899 Heikel N. Pietarsaari

⁹ Nissinen Alli, 1924, Muistelmia Martta-yhdistyksen alkuajoilta. Haltia Manja, 1949 Marttatoiminta 1899-1949, Maalaiskuntien kirjapaino, Helsinki, s. 12-13.

¹⁰ Ollila, 1993, s. 20 ja Haltia 1949, s. 13.

¹¹ Martha kvinnan i tiden 1899-1999, s. 11.

¹² Nissinen Alli, 1924, Muistelmia Martta-yhdistyksen alkuajoilta

¹³ Nissinen Alli, 1924, Muistelmia Martta-yhdistyksen alkuajoilta. Haltian mukaan tämä oli jo 27.4.. Haltia, 1949, 13-14.

¹⁴ Nordean rahan-arvokerroin generaattori, viitattu 5.3.2012.

¹⁵ Nissinen Alli, 1924, Muistelmia Martta-yhdistyksen alkuajoilta.

¹⁶ Nissinen Alli, 1924, Muistelmia Martta-yhdistyksen alkuajoilta.

¹⁷ Kirsi epäilee vahvasti päivää, sillä Sippolan My:n 70-vuotishistoriikissa sanotaan että ”Vuoden 1899 kevään ja kesän aikana kypsyi Sippolassa ajatus marttatyön aloittamisesta”... ja vähän myöh. sanotaan että syksyllä 1899 AF ja JE kiertelivät kyliä kooten naisia yhteen. Liekö oikea päivä 4.11.1899?

¹⁸ Ollila, 1993, s. 99. Tarkka päivä on esitetty kirjassa Marttatoiminta Pohjois-Savossa 1899-1976, 1977, s. 9.

1899 Kajaani
 1899 Kruunupyy¹⁹
 1899 Tavastjerna F. Mikkeli
 1899 Vironlahti
 2.4.1899 Streng Sofia, Rauma
 29.8.1899 Ilomantsi²⁰.
 3.4.1899 Hagman Lucina, Turku, Hagman vei ideaa myös Naantaliin²¹
 3.4.1899 Krogius Lilly, Hamina (Haminan-Vehkalahden My)
 3.4.1899 Mechelin Cely Waasa, tähän yhdistykseen kuului 34 pitäjää (socknar)²²
 3.4.1899 Nissinen Alli, Kuopio
 3.4.1899 Toijala
 4.4.1899 Furuhjelm Annie, Tampere
 5.4.1899 Gylling Fanny Sortavala, seminaarialueella
 6.4.1899 Parviainen Anna Ja Judin Niina Joensuu (olivat Helsingissä perustamisen aikaan ja toivat tiedon Joensuuhun mukanaan)
 8.4.1899 Lindström Ida. Hämeenlinna²³,
 Collan Anna, Lappeenranta
 Edefelt Annie, Porvoo
 Furuhjelm M. Pori Oliko tämä vapaaherratar Maria Furuhjelm, joka oli Alexandra Gribenbergin sisar ja joka valittiin 1907 Kotikasvatusyhdistyksen johtoon ja joka kuului Suomen Naisyhdistykseen ollen mm. Hilja Käkikosken tuttava?
 Hallberg A. Kokkola
 Lönn V. Jyväskylä
 Mikkola Maili, Hartola ja Heinola
 Qvist Betsey, Viipuri
 Rein Sofia. Tammisaari
 Rosqvist Ina, Loviisa
 Setälä Helmi, Forssa
 Törnqvist-Tarjanne Ina, Oulu y.m.
 Komiteasta ilmeisesti vain Hilma Gripenberg ja Dagmar Neovius eivät matkustaneet maakuntiin.

Ensimmäisen vuoden aikana saatiin koottua toimintaa varten rahaa 100.000 mk eli vuoden 2011 rahassa 430.577 €.²⁴

Sivistystä kodeille –yhdistys ei saanut toimintalupaa. Niinpä **31.10.1900 klo 18** pidetyssä kokouksessa Helsingin Ruotsalaisella tyttökoululla Bulevardinkatu 18:ssa perustettiin järjestö uudestaan uudella, Alli Nissisen keskimällä nimellä: Martta-Yhdistys. Paikalle oli kutsuttu naisia eri puolilta maata. Maaseutuedustajia oli lähes 20 ja yhteensä paikalla oli noin 100 naista. Kokouksen puheenjohtajana toimi Lucina Hagman. Perustamisen jälkeen Sivistystä Kodeille varat siirrettiin Martta-Yhdistyksen käyttöön.

Keskustoimikunnan puheenjohtajaksi valittiin Lucina Hagman, varapuheenjohtajaksi Sofie Streng ja sihteeriksi Fanny Hult. Lucina Hagmanin erottua melko pian puheenjohtajan tehtävistä paikan otti hoitaakseen Cely Mechelin.²⁵

¹⁹ Haaraosastoliittojen antamat selostukset Marttayhdistyksen 25-vuotisjuhlassa 27.5.1924, Helsinki, s. 49.

²⁰ Emäntälehti 6/1999, 72.

²¹ Martha kvinnan i tiden 1899-1999, s. 12.

²² Martha kvinnan i tiden 1899-1999, s. 12.

²³ Emäntälehdessä ollut 80-vuotisjuhlahaastattelu nro 11/1982

²⁴ Martha kvinnan i tiden 1899-1999, s. 11.

²⁵ Haltia Manja, Marttatoiminta 1899-1924, ss. 24-25.